

Den svenska polariseringskartan¹

Partipolitiska åsiktskonflikter i svenska kommuner

David Karlsson & Louise Skoog

The Swedish polarisation map: Party dissent in Swedish local government

This article examines how geographical factors influence polarisation between political parties in local government. The Swedish polarisation map reveals significant variation in party dissent across Sweden's 290 municipalities. Polarisation is assessed through a survey of all elected local politicians. Not all opinion conflicts are evident in political work, and the study differentiates between actual and manifested polarisation. We find that larger municipalities exhibit a higher degree of both forms of polarisation. The analysis suggests that the number of residents per se, rather than other factors associated with the size of municipalities, explains the results. Social distance and party organisations' operational capacity are potential explanatory mechanisms for this size effect. Furthermore, the study links party fragmentation to a higher frequency of actual polarisation and the presence of local parties to manifested polarisation. This research sheds light on the reasons for varying degrees of polarisation, providing crucial insights for enhancing local democracy.

Åsiktsskillnader mellan partier – det vill säga partipolitisk polarisering – uppstår ofta i relation till intressekonflikter mellan sociala grupper i samhället och drivs av olika uppfattningar om hur resurser ska fördelas mellan dessa grupper. Sådana motsättningar finns i varierande utsträckning i alla samhällen. Ibland är de djupgående och delar människor i tydliga ”vi” och ”dem”, ibland är de grundare och grupperingarna på vardera sida kan skifta mellan frågor och över tid.

¹ Finansierat av Formas [dnr 2021-02229].

David Karlsson är verksam vid Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet; Louise Skoog är verksam vid Statsvetenskapliga institutionen, Umeå universitet.
E-post: david.karlsson@spa.gu.se; louise.skoog@umu.se

Vissa av dessa intressekonflikter har bidragit till att forma skiljelinjerna inom vårt partisystem och konflikterna manifesteras av de politiska partierna genom deras uttalade ståndpunkter på den politiska arenan (Skoog 2019). Det är partiernas uttalade åsiktskillnader som ger väljarna möjlighet att genom sina röster påverka politikens inriktning. Det innebär att partipolitisk polarisering är en del av kärnan – eller rent av motorn – i vår valdemokrati. Men vilka frågor som frambringar partipolitiska motsättningar kan variera över tid och – inte minst – mellan platser. Att öka kunskapen om vilka faktorer som bidrar till partipolitisk polarisering, och därmed möjliggör ett fungerande representativt folkstyre, är en av demokratiforskningens viktigaste uppgifter.

När man talar om den partipolitiska polariseringen i Sverige hamnar ofta den nationella nivån, och konflikterna mellan riksdagspartierna, i fokus. Samtidigt vet vi att graden av polarisering varierar mellan lokala och regionala folkvalda församlingar på olika geografiska platser i landet (Karlsson & Skoog 2014). Sett ur detta perspektiv har den partipolitiska polariseringen i Sverige inte *en* nivå – utan var och en av de 290 kommunerna har sin egna nivå av polarisering. Därmed har partipolariseringen en geografisk dimension. I denna artikel studerar vi variationen av partipolitiska åsiktskonflikter i svenska kommuner och i vilken grad faktorer knutna till geografi och demografi bidrar till att forma den svenska polariseringskartan.

Att vi närmar oss frågan om polariseringens geografiska dimension med dessa utgångspunkter skiljer sig från hur många andra studier inom fältet använder polariseringsbegreppet. Den avgjort vanligaste ansatsen i litteraturen om geografisk polarisering är att fokusera på motsättningar *mellan* geografiska områden. Ofta skattas polariseringsgraden i denna typ av forskning genom att mäta skillnader i medborgares åsikter eller röstbeteende i olika områden (t.ex. Oscarsson m.fl. 2021: 125ff; Rodden 2019) eller väljarnas inställning i termer av fiendtlighet till sina politiska motståndare (Bäck m.fl. 2023). I Sverige har Sverigedemokraternas växande väljarstöd i glesbefolkade områden, även utanför tätorter i icke-rurala kommuner (Wallman Lundåsen 2024), väckt polariseringsforskarnas intresse. Att denna ansats är populär är förstäligt då framgångar för politiker som Donald Trump och Marine Le Pen fått stor uppmärksamhet i samhällsdebatten, liksom det faktum att spänningen mellan urbana och rurala områden tycks vara på uppgång i många länder. Perspektivet är särskilt angeläget för dem som befarar att geografiska konflikter av denna typ kan splittra ett land och hota den grundläggande samhörigheten som det demokratiska samhället vilar på.

I den här artikeln vill emellertid vi slå ett slag för en alternativ ansats, som inte i första hand betraktar geografisk polarisering i termer av motsättningar eller skillnader *mellan* geografiska områden utan sätter fokus på nivån av partipolitiska konflikter *inom* dem. Här förstås politisk polarisering som ett konflikttillstånd vars nivå kan mätas inom ramen för en geografiskt avgränsad

politisk enhet, det som ibland också kallas en "polity". Och med denna ansats hamnar fokus på *variationer i generell partipolitisk polarisering* mellan olika geografiska områden – i vårt fall kommuner – inom ett och samma land.

Vissa geografiska områden kännetecknas av en homogen politisk kultur där konsensus prioriteras. Detta kan till exempel hänga ihop med graden av fysisk och social närhet mellan medborgare och politiker (Dahlberg m.fl. 2005; Denters 2002), en närhet som kan bidra till att stärka politiskt förtroende och social sammanhållning (McDonnell 2020; Leach & Copus 2023: 109–121) och till att fostra en mer samarbetsorienterad hållning i det politiska livet och en större enighet kring politiska frågor (Dahl & Tufte 1973: 91).

I andra områden är partipolitiken däremot mer konfliktorienterad. Konflikter anses uppstå lättare när det finns en större variation i befolkningens bakgrund och värderingar, vilket sporrar partipolitisk konkurrens och polarisering (Gerring & Veenendaal 2020; Gerring m.fl. 2015). Urbana områden pekats ofta ut som platser där den sociala pluralismen är större och där partikonkurrensen därför förväntas vara större (Newton 1982: 201–204). I stora, urbana kommuner finns även ett bredare utbud av potentiella partimedlemmar, vilket stärker de lokala partiorganisationerna och ger partierna större kapacitet att mobilisera sina krafter (Karlsson 2013). I små kommuner på landsbygden är partiernas organiseringsförmåga mycket mer begränsad. Geografiska och demografiska faktorer påverkar således inte bara samhällsstrukturen, utan även de demokratiska processernas natur och utveckling.

Mot denna bakgrund är syftet med artikeln att undersöka variationen av partipolitisk polarisering bland Sveriges 290 kommuner och öka kunskapen om var i landet polariseringen är starkare respektive svagare, och hur stor den geografiska variationen är. Vi benämner detta som *den svenska polariseringskartan*. I fokus står följande övergripande forskningsfråga: I vilken grad hänger polariseringskartans variationer ihop med geografiska och demografiska faktorer?

En utmaning när vi tar oss an denna fråga är att avgöra vilka geografiska betingelser som kan vara relevanta att undersöka samt hur kommuners storlek ska förstås och mätas. Inte minst kommunstorlek är en mångfacetterad faktor och relationen mellan storlek och geografi är komplex. Därtill hänger både invånarantal och yta nära samman med den urban–rurala dimensionen, eftersom kommuner i storstadsområden tenderar att ha fler invånare än kommuner på landsbygden, medan de ytmässigt största kommunerna är landsbygdskommuner. Huruvida storlekseffekter i kommunforskningen beror på att den sociala strukturen skiljer sig åt i storstad och landsbygd eller om det är antalet individer (eller kvadratkilometer) som i sig spelar roll är ofta svårt att uttala sig om. I denna studie strävar vi därför efter att urskilja i vilken grad variationerna på den svenska polariseringskartan främst hänger samman med huruvida kommunerna geografiskt befinner sig i urbana eller rurala områden,

eller om det i huvudsak är storlek i termer av invånare (eller kvadratkilometer) som är den drivande faktorn. Med denna ansats försöker vi, åtminstone delvis, pröva och nyansera den rådande bilden av hur och varför partipolitik skiljer sig åt mellan stad och land.

Med hjälp av resultat från en enkätundersökning till samtliga fullmäktigedamöter i Sveriges 290 kommuner (KOLFU, Karlsson 2017) har vi möjlighet att undersöka graden av faktiska och manifesta politiska konflikter i hela landet. Under kontroll för andra relevanta faktorer kan vi undersöka i vilken utsträckning geografiska och demografiska faktorer hänger samman med partipolitisk polarisering.

Partipolitisk polarisering

För den litteratur som fokuserar på partisystem, väljarbeteende, konkurrens mellan partier samt partiernas rörelser mot eller bort ifrån varandra har polariseringsbegreppet länge varit i centrum (Downs 1957; Robertson 1976; Sartori 1976; Stokes 1966). Men det finns ingen samstämmighet kring hur fenomenet bör studeras. I denna studie hämtar vi inspiration till våra perspektiv från en aktuell studie av den österrikiske statsvetaren Andreas Schedler (2023). Han har, med grund i bland annat Sartoris verk (Schedler 2023: 330; jfr Sartori 1976), problematiserat litteraturens olika syner på polarisering och vad begreppet egentligen innebär. Schedler menar att över tid har fokus skiftat från att förstå polarisering som en *relationell konflikt mellan olika partier*, till det han kallar ett *klusteranalytiskt perspektiv*. Detta klusterperspektiv inriktar sig, enligt Schedler, på att identifiera och analysera mönster av likheter och skillnader inom och mellan grupper.

En stor del av den litteratur som står för det klusteranalytiska perspektivet och fokuserar på polarisering *mellan* områden framhåller att motsättningarna mellan stad och land är baserade på intressekonflikter och kulturella skillnader. Skillnader mellan stad och land studeras ofta med fokus på invånarnas politiska åsikter eller röstbeteende (Huijsmans 2023; Kenny & Luca 2021; Oscarsson m.fl. 2021: 125ff; Rodden 2019). Ju större olikheterna mellan platser är i dessa avseenden, desto starkare uppfattas den geografiska polariseringen vara.

Schedler argumenterar emellertid för att klusterperspektivet, genom att fokusera på individuella åsikter, tenderar att förbise de relationella och konfliktdrivna aspekterna av politisk polarisering. Med detta följer en risk att andra källor till polariserande konflikt försummas, vilket begränsar förståelsen för hur politisk polarisering manifesteras och påverkar samhället. Om vi istället intar ett *relationellt* perspektiv skiftas fokus från individer och grupper till polity-nivån – det vill säga den politiska enhet där polariseringen äger rum, till exempel en stat eller en kommun. Att förstå politisk polarisering som en

offentlig konflikt och dess generiska karaktär som en konfrontation inom en polity innebär att man betraktar den som något som tar form inom en politisk organisation och gemenskap.

Schedler betonar också betydelsen av *manifesta* konflikter. Genom att fokusera på de öppna och konkreta yttringarna av politiska konflikter får vi bättre förståelse för polariseringens inverkan på samhället och politiken. Fokus på manifesta konflikter innebär också av nödvändighet en förståelse av polarisering som en relationell och dynamisk process, där de politiska aktörernas interaktioner och beteenden är av central betydelse.

Om vi vill tillämpa Schedlers råd i studiet av geografisk polarisering får det ett antal konsekvenser. En första uppgift är att skilja mellan olika typer av manifesta partikonflikter (Skoog 2019). Vi vet sedan tidigare att det finns flera olika konfliktformer och att det är olika faktorer som förklarar deras intensitet (Skoog & Karlsson 2018; Skoog & Karlsson 2023). I likhet med Schedler (2023), menar vi att politisk polarisering i första hand bör förstås som byggd på *åsiktskonflikter*. Det innebär att vi med politisk polarisering fokuserar på divergens i meningen politiska partiers ideologiska eller åsiktsmässiga avstånd till varandra, och att andra former av motsättningar mellan partier såsom affektiv polarisering (Iyengar & Westwood 2015) eller tribalisering (Dimock m.fl. 2014) inte ingår i våra analyser. Således avser vi med polarisering i denna studie *graden av partipolitisk oenighet* i en kommun.

För att undersöka graden av polarisering i svenska kommuner introducerar vi ett tudelat mått: Vi kommer dels att utforska polarisering mått som *"faktiska" åsiktskonflikter mellan politiker i fullmäktige*, dels som *"manifesta" konflikter* som avser hur de partipolitiska åsiktskonflikterna upplevs av politikerna i det politiska arbetet. Manifesta konflikter är de som har blivit synliga och uttrycks öppet genom diskussioner, debatter och politisk retorik. Detta kan till exempel ske genom att partier öppet artikulerar sina skilda ståndpunkter i och utanför de parlamentariska arenorna, och där dessa åsiktsskillnader präglar hur det politiska arbetet bedrivs. Det går att argumentera för att det är först när åsiktsskillnader blir manifesta som en relationell konflikt, och därmed polarisering, uppstår.

Latenta konflikter är däremot sådana åsiktsskillnader som inte manifesteras, det vill säga de finns under ytan och artikuleras inte öppet av partipolitiska företrädare. När konflikterna är latenta kan en yttre betraktare lätt få uppfattningen att de inte alls finns, och till och med aktiva politiker kan få en oriktig uppfattning om att konsensus råder mellan partier (jfr Karlsson 2003).

Men att konflikter är latenta behöver inte betyda att de faktiska åsiktskonflikterna är mindre, utan snarare att de av någon anledning ännu inte blivit föremål för aktiv partipolitiserings eller att de trycks undan och inte tillåts komma upp till ytan. En sådan anledning kan vara att partierna har ett gemensamt intresse av att undvika öppen politisk kamp i en fråga – till exempel för

att det inte finns några enkla lösningar och det finns litet att vinna på att dra allmänhetens intresse till frågan eller den egna ståndpunkten.

Vilka frågor som politiseras kan också vara beroende av externa händelser och tillfälligheter som gör att en fråga aktualiseras. Det behöver således inte vara resultatet av aktiva val från partiernas sida. Ytterligare en förklaring till varför vissa konflikter tenderar att bli latenta är hur dessa frågor organiseras i det politiska systemet – frågor som i högre grad förs bort från den parlamentariska arenan och hanteras av tjänstemän tenderar till exempel att avpolitiseras (Skoog & Svensson 2023). När vissa konflikter inte tillåts komma upp till ytan, och vissa intressen inte ges lika mycket utrymme som andra, uppstår ett demokratiskt problem. Problemet förvärras när väljare inte är medvetna om partiernas verkliga ståndpunkter i vissa frågor.

Genom att särskilja faktiska och manifesta åsiktskonflikter kan vi också identifiera förekomst av ”latent” polarisering – situationer där underliggande åsiktskonflikter är större än de som manifesteras utåt. Detta öppnar för att olika former av polarisering potentiellt kan drivas av olika faktorer: vissa faktorer kan bidra till faktisk oenighet, medan andra kan göra att den latenta oenigheten blir manifest.

Geografi och partipolitisk polarisering

Ett geografiskt perspektiv på politik och samhälle gör att frågor om avstånd och närhet hamnar i fokus. Till exempel har Kjær och Elklit (2014) visat hur kompositionen av de lokala partisystemen i Sverige, Norge och Danmark starkt påverkas av hur långt ifrån huvudstaden de befinner sig. Hur stor en polity är har också avgörande betydelse i termer av att skapa avstånd. Även om forskare träter om små eller stora demokratier är att föredra (Baldacchino 2012; Leach & Copus 2023; Newton 1982; Saati 2022), är de flesta överens om att en stor del av den mekanism som finns i storlek och som skapar dessa skillnader ligger i *närheten* mellan medborgare och mellan medborgare och folkvalda. Närheten kan vara fysisk och avse geografiskt avstånd mellan människor, men även psykologiskt eller socialt avstånd. Känslan av att vara nära, eller långt ifrån, andra människor (inklusive politiker) kan få betydelse för hur vi behandlar varandra och därmed hur politiska konflikter och demokratiska processer tar sig uttryck.

Ett vanligt argument är att politiska representanter i små enheter är fysiskt närmare medborgarna och därför mer tillgängliga för dem (t.ex. Dahlberg m.fl. 2005). Väljare har större möjlighet att träffa på de folkvalda i sin vardag, vilket av många anses främja spontana samtal om politik och demokrati (Dahl & Tuft 1973). I små politys antas medborgarna vara mer lika varandra när det kommer till kulturella och sociala bakgrunder (Anckar 2002: 386–387; Lijphart 1977: 66; Sutton 1987: 17), de har därför ofta intressen och värderingar som sammanfaller (t.ex. Anckar 1999: 34–40; Ott 2000: 111–124). Homogeniteten

kommer till uttryck i vilka attityder och värderingar som manifesteras (Baldacchino 2012; Dahl & Tuftte 1973: 91). Preferenserna mellan väljare och folkvalda överensstämmer också i högre grad i små kommuner (Dahlberg m.fl. 2005). En baksida av detta är dock att homogeniteten i det lilla samhället kan skapa en social press på oliktankande att anpassa sig till rådande normer (Baldacchino 2012: 109ff; Putnam 2000: 206ff; Veenendaal 2020: 33).

Vissa forskare menar att i riktigt små konsensusinriktade politys behöver det inte ens finnas partier, och även när det finns partier, antas dessa vara få (Anckar 1999; Dahl & Tuftte 1973: 96f) och dessutom stå ideologiskt nära varandra (Gerring & Veenendaal 2020: 68f; Veenendaal 2020: 33). När storleken på politys ökar förändras dock karaktären på invånarnas sociala relationer – till exempel genom att de i lägre grad känner dem som bor i närområdet, vilket minskar känslan av identifiering med lokalsamhället (Dahl & Tuftte 1973: 41–65; Verba & Nie 1972: 229–247; Oliver 2000). Putnam har också argumenterat för att ökad urbanisering är en orsak till ett svagare socialt kapital (Putnam 2000: 204–15). Pluralismen i stora samhällen speglas också i ett större utbud av politiska partier (Anckar 1999: 38ff), vilket gör att konflikterna mellan partier kan förväntas vara större.

Denters med flera (2014) drar slutsatsen att befolkningsstorlek är den drivande motorn bakom många egenskaper hos den lokala demokratin; till exempel individers politiska orientering, sociala relationer och deras politiska förtroende. Författarna problematiserar det faktum att storlek samvarierar med många mönster i mänskligt beteende och opinion utan att den kausala länken alltid är helt tydlig (Denters m.fl. 2014: 14ff). Och även om vi vet från tidigare studier att befolkningsstorlek är nära kopplat till graden av partipolitiska konflikter i svenska kommuner (Skoog & Karlsson 2018), vet vi mindre om huruvida detta samband bör ses som en direkt effekt av storleken eller snarare beror på indirekta eller till och med skenbara effekter som i själva verket är kopplade till andra geografiska eller demografiska aspekter som samvarierar med befolkningsstorlek, särskilt areal eller graden av urbanisering.

Av denna diskussion förstår vi att det ligger en utmaning i att effekter av geografiska och demografiska faktorer kan vara metodologiskt svåra att separera, eftersom platser och de människor som befolkar dem är oskiljaktigt förknippade med varandra. Mått på befolkningars sammansättning bestäms normalt utifrån det geografiska området de befinner sig i. Vi kommer därför att försöka utforska flera förklaringsansatser relaterade till geografi och demografi som kan bidra till att förklara geografiska variationer av polarisering i Sveriges kommuner.

En första förklaringsansats utgår ifrån urbanitet och ruralitet, som i litteraturen är förknippade med graden av hetero- respektive homogenitet i befolkningen. I urbaniserade områden finns en pluralistisk befolkning där många samhällsintressen finns representerade vars politiska åsikter kan krocka med varandra. På landsbygden förväntas kommuner vara mer socialt homogena och därför ha lägre grad av politisk polarisering.

En andra ansats rör medborgares bosättningsmönster och kommunernas ytstorlek. En vidsträckt geografisk yta, och de fysiska avstånd som följer av den, torde minska den fysiska närheten mellan människor, och potentiellt försvåra samarbete och ge upphov till konflikter. En relaterad aspekt rör centralortens ställning. De strukturella reformerna som skapade det nuvarande svenska kommunsystemet var delvis baserade på *centralortsteori*, vilken föreskrev att en större stad eller ort skulle få status som administrativt centrum och att omgivande mindre städer och landsbygdsområden skulle underordnas centralorten (jfr Christaller 1966). Om centralorten är svag, till exempel när andelen invånare boende i den geografiska periferin – utanför centralorten – är stor, ökar möjligheten för omgivande områden att mobilisera ett stöd inom partipolitiken för sina intressen. Möjligheten för periferin att göra sig gällande kan kanske också knytas till ytstorlek, då centralortens dominans troligen försvagas om invånarna är utspridda över ett stort område (Karlsson & Skoog 2026).

En tredje ansats är att det är antalet invånare som i sig förklarar sambanden mellan kommunstorlek och partipolitisk polarisering. Till exempel genom att en stor befolkning, även när de bor fysiskt nära varandra, kan uppleva långa psykologiska och sociala avstånd till varandra. Detta kan exempelvis kan ta sig uttryck i att grannar i samma flerbostadshus kan leva nära under många år, men aldrig lära känna varandra. För stora kommuner är även kollektiv organisering en nödvändighet för att påverka det politiska arbetet och mobilisera väljarna – vilket stärker partiernas roll. Med större befolkning växer också partierna som medlemsorganisationer, den interna politiska diskussionen vitaliseras och partierna drivs till att inta mer tillspetsade positioner – både i valrörelse och i det politiska arbetet. För kommuner med ett mindre antal invånare, blir de psykologiska avstånden till andra invånare – och till förtroendevalda politiker – mindre. Detta gör att invånare lättare kan påverka politiken utan att ta omvägen via partiorganisationerna, vilket torde göra att partiorganisationerna försvagas och konflikterna trubbas av.

Metod

BEROENDE VARIABLER: FAKTISKA OCH MANIFESTA ÅSIKTSKONFLIKTER

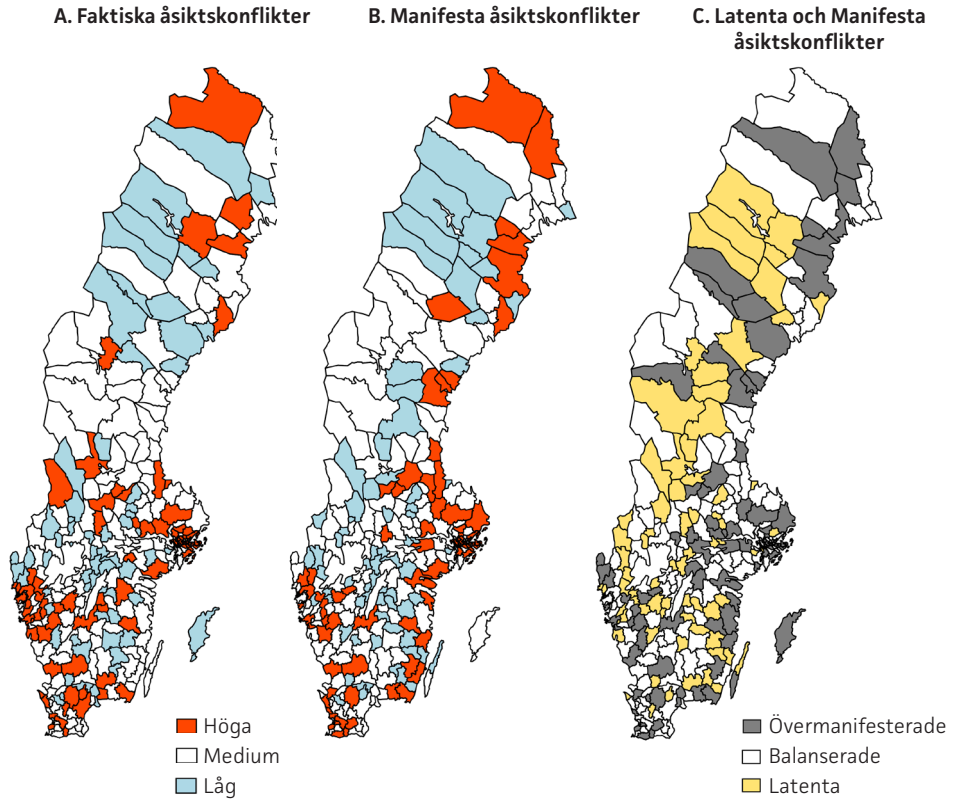
En traditionell bild av partipolitik i Sverige är att den nationella nivå i mycket högre grad präglas av partikonflikter och polarisering än den lokala (Sanne 2001). Vi menar att denna bild är onyanserad. Studier har förvisso beskrivit svensk lokal politik som dominerad av samförstånd fram tills 1950- och 60-talet, men därefter har partipolariseringen successivt ökat (se översikten i Skoog 2019: 29–40). Idag är partipolitiseringsen i svenska kommuner hög och tidigare forskning har observerat stor variation i partipolitisk konfliktnivå kommuner emellan (Karlsson & Skoog 2014).

Denna studies indikatorer för grad av politisk polarisering i svenska kommuner hämtas från en enkätundersökning riktad till samtliga fullmäktigeledamöter i Sveriges 290 kommuner år 2017 (KOLFU, Karlsson 2017). Storleken på fullmäktigeförsamlingar varierar mellan 21–101 ledamöter beroende på kommunens storlek. Svarefrekvensen totalt låg på 66 procent, och den översteg 50 procent i 281 kommuner (97 procent). Den höga svarefrekvensen i de flesta kommuner gör att analyser på kommunnivå, baserat på medelvärden av samtliga svarande politiker, har hög reliabilitet. Men som alltid skapar bortfallet osäkerhet. Skillnader mellan kvinnor och män var relativt liten, men yngre politiker är underrepresenterade. Svarefrekvensen var högst bland miljöpartister (76 procent) och lägst bland Sverigedemokrater (48 procent) och låg mellan 65–70 procent i de övriga partierna.

De *faktiska åsiktskonflikterna* mäts genom 33 frågor i KOLFU där respondenterna tog ställning till olika politiska förslag. Flera av dessa berörde vänsterhögerrelaterade frågor såsom privatisering, skatter, friskolor och valfrihet. Andra förslag berörde flyktingpolitik, miljö och hållbarhet, jämställdhet, alkoholpolitik samt olika reformer av det svenska flernivåsystemet (se Appendix). Frågorna besvarades på femgradiga skalor från ”mycket dåligt” till ”mycket bra förslag”. Måttet standardavvikelse används som indikator för oenigheten för var och en av frågorna inom var och en av Sveriges 290 fullmäktigeförsamlingar. På grundval av dessa resultat har vi konstruerat ett index för ”faktiska åsiktskonflikter” som representerar medelvärdet av standardavvikelseerna för de 33 frågorna för varje kommun. Kommunen med det lägsta värdet på denna skala är Degerfors (0.93) och det högsta värdet har Lund (1.37). Genomsnittskommunen har ett värde på 1.16.

Måttet för *manifesta åsiktskonflikter* bygger på politikernas svar på frågan ”Hur stora upplever du att åsiktsskillnaderna är mellan partierna i din kommun?”. Denna fråga besvarades på en 11-gradig skala mellan 0 (mycket små) till 10 (mycket stora). Kommunen med den lägsta konfliktgraden på denna skala har 2.73 (Grästorps) och den högsta 7.54 (Malmö), medan medelvärdet

Figur 1. Den svenska polariseringskartan

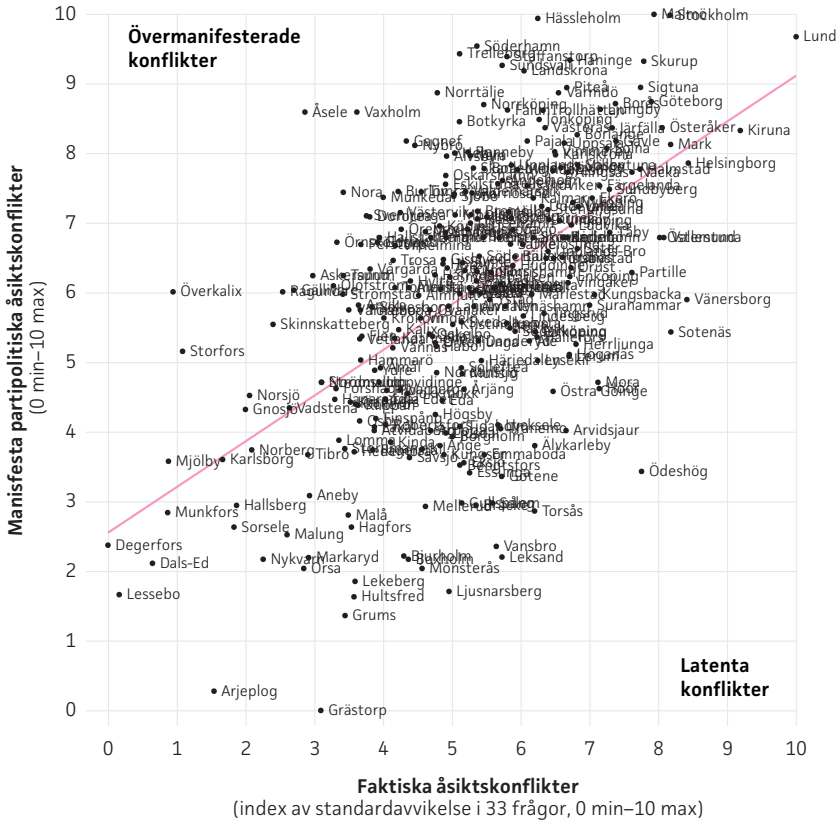
Kommentar: De två kartorna till vänster visar en relativ klassificering av konfliktnivåer (faktiska respektive manifesta) i Sveriges kommuner, där kommunerna indelas i kvartiler. De i den lägsta kvartilen har betecknats med "Låga" konflikter och de i den högsta kvartilen med "Höga", medan andra och tredje kvartilerna har klassificerats som "Medium". Kartan över latenta konflikter baseras på kommunernas residualvärden i en regression där manifesta konflikter är beroende variabel och de faktiska är oberoende. "Latenta" avser de kommuner vars manifesta konflikter är lägre än vad de faktiska konflikterna borde medföra, medan "Övermanifesterade" avser de där manifest konflikt är högre än "den borde vara". Dessa grupper utgör c:a 25 procent vardera av kommunerna. Kommunerna där manifesta konflikter motsvarar de faktiska är kategoriserade som "Balanserade."

Källa: KOLFU 2017.

ligger på 5.57. I våra analyser kodar vi om båda dessa konfliktmått till en skala från 0 (det minsta värdet) till 10 (högsta värdet) för att öka jämförbarheten av effekterna.

I figur 1 illustreras graden av faktiska och manifesta (och latenta) åsiktskonflikter i kommunerna – det vill säga den svenska polariseringskartan, eller snarare tre polariseringskartor. Den som betraktar dessa kartor och känner den svenska geografien får förmodligen först en känsla för att konfliktnivåerna är högre i södra Sverige än i norra, och att kommuner närmare storstadsområdena

Figur 2. Bivariat samband mellan faktiska och manifesta konflikter

Kommentar: Figuren illustrerar sambandet mellan faktiska och manifesta åsiktskonflikter. Båda måtten har omkodats så att kommunerna med de högsta och lägsta värdena har tilldelats värdena 10 respektive 0.

Källa: KOLFU 2017.

har högre grad av polarisering. Men samtidigt är kartorna påfallande melerade, och det finns gott om landsbygdskommuner med hög polarisering.

I figur 2 illustreras sambandet mellan faktiska och manifesta åsiktskonflikter grafiskt. Korrelationen mellan konfliktformerna är positiv och relativt stark (Pearsons $r = +,56$). Kommuner nära regressionslinjen har en nivå av manifesta konflikter som någorlunda motsvaras av de faktiska konflikterna. Kommuner under linjen karakteriseras i relativt högre grad av latenta konflikter, medan de som ligger ovanför linjen har en konfliktnivå som i relativa termer upplevs som högre än vad de faktiska konflikterna ger vid handen.

OBEROENDE VARIABLER: KOMMUNSTORLEK, GEOGRAFI OCH DEMOGRAFI

Indikatorn för *befolkningens storlek* i denna studie utgörs av antalet invånare i var och en av Sveriges 290 kommuner 2017. Mer än hälften av Sveriges befolkning bor i de 33 mest befolkade kommunerna, vilka tillsammans endast utgör en tiondel av landets totala yta (SCB, 2023). Den totala befolkningen i Sverige under året för KOLFU (2017) var 10,06 miljoner, vilket ger en genomsnittlig befolkning på 34 700 (2017) för en svensk kommun, med en median på 15 937. Då ett fåtal storstäder gör att fördelningen av befolkningsvariabeln är skev, används logaritmisk befolkningsstorlek i modellerna. Indikatorn för kommunens *yta* är av samma skäl det logaritmerade värdet av antalet kvadratkilometer. *Avståndet till Stockholm* bygger på antalet kilometer från kommunhuset i respektive kommun (jfr Rickardsson m.fl. 2021).

Kategoriseringen urban-rural bygger på att vi, via Sveriges Kommuner och Regioners (SKR) kommungruppsindelning, klassificerar Sveriges tre storstadsområden (Stockholm, Göteborg, Malmö) och deras omgivande pendlingskommuner, tillsammans med andra större städer (till exempel Umeå och Norrköping), som *urbana kommuner*. Små kommuner utanför dessa storstadsområden som inte är pendlingsorter kategoriseras som *rurala* (till exempel Härjedalen och Bengtsfors). De övriga, medelstora städerna och pendlingskommunerna utanför storstadsområdena (till exempel Tierp och Vännäs), utgör kontrollgrupp i analysen.

Maktbalansen mellan centrum och periferi i en kommun kan potentiellt ha konsekvenser för den politiska polariseringen (Karlsson & Skoog 2025, de Fine Licht, Karlsson & Skoog 2024). Kommunens *yta*, vilken bestämmer den geografiska utbredningen av dess periferi, är teoretiskt relevant i sammanhanget. Det är även *centralortsdominans*, ett mått som bygger på andelen av kommunens befolkning som bor i centralorten. I vissa urbana kommuner utgörs hela kommunen av en enda stad eller ort. Däremot, i kommuner med små administrativa centrum, bor över 80 procent av invånarna i "periferin". I genomsnitt är 56 procent av en kommuns befolkning bosatt i centralorten.

KONTROLLVARIABLER

I modellerna använder vi sex kontrollvariabler som potentiellt har betydelse för polariseringsgraden i kommunerna. Ekonomisk stress har tidigare visat sig kunna bidra till ökade partipolitiska konflikter (Skoog & Karlsson, 2018) och vår indikator för *goda finanser* bygger på antalet positiva resultat över 2 procent som kommunen har haft de senaste tre åren (jfr Donatella & Karlsson 2024). En annan indikator som fångar det ekonomiska läget är *skattekraft* som avser den genomsnittliga beskattningsbara inkomsten bland invånarna och är en god indikator för lokalbefolkningens välstånd.

En möjlighet är att det lokala partisystemets fragmentering påverkar konfliktnivån, där konflikterna torde vara lägst om det bara finns ett stort parti och större om det finns många små. Graden av *partikoncentration* mäts med Herfindahl-Hirshmans index (HHI), där högre värden innebär att fullmäktige domineras av få och stora partier, och lägre värden att det finns många små partier (jfr Skoog & Karlsson 2018). Analogt skulle man kunna anta att om ett politiskt block dominerar stort läggs en våt filt över partikonflikterna. Med utgångspunkt i SKR:s uppgifter om majoritetsförhållanden 2017 används den dikotoma variabeln *ett block har egen majoritet* för att skilja ut kommuner med en sådan stabil politisk situation, där antingen de rödgröna eller allianspartierna kan styra utan att förlita sig på stödpartier. Antietablissemangspartier ställer sig ofta i konfliktställning till de etablerade och kan bidra till ökade konflikter (jfr Skoog & Karlsson 2018). Vi inkluderar här som indikatorer väljarstöd för två partier, *Sverigedemokraterna* och gruppen *övriga partier*, för att kontrollera för om denna typ av partier påverkar situationen.

Analys och resultat

För att besvara forskningsfrågan om i vilken grad polariseringskartans variationer hänger ihop med geografiska och demografiska faktorer tillämpar vi en modelldesign med dels bivariata regressioner mellan samtliga oberoende variabler och våra två polariseringsvariabler, dels tre multipla regressionsmodeller. I den första multipla modellen är de faktiska åsiktskonflikterna den beroende variabel, i de två följande modellerna är det de manifesterade åsiktskonflikterna som är beroende variabel. I den tredje modellen ingår även de faktiska åsiktskonflikterna som en oberoende variabel i relation till de manifesterade. Denna modelldesign gör det möjligt för oss att identifiera vilka variabler relaterade till geografi och demografi som potentiellt skulle kunna ha betydelse i en multipel regressionsmodell. Genom att jämföra modellerna 1 och 2 kan vi dessutom se om det är samma faktorer som förklarar variationen i både faktiska och manifesterade konflikter. Vidare kan en analys av resultaten i modell 3 avslöja vilka faktorer som påverkar om de faktiska åsiktskonflikterna blir mer eller mindre manifesterade respektive latent. Resultaten från dessa analyser presenteras i tabell 1.

I relation till faktiska åsiktskonflikter visar resultaten som väntat att befolkningsstorlek har en mycket stark effekt. Resultaten från den bivariata analysen visar att förklaringskraften av storlek är hela 31 procent. I de bivariata modellerna observerar vi även att ett antal variabler som associeras med befolkningsstorlek också har positiva effekter, såsom centralortsdominans, och urbanitet, medan faktorer som förknippas med mindre kommuner har negativa bivariata effekter, såsom ruralitet och stor.

Tabell 1. Förklaringar till faktiska och manifesta åsiktskonflikter, bivariata och multipla regressionsmodeller (OLS)

	Beroende variabel: Faktiska åsiktskonflikter			Beroende variabel: Manifesta åsiktskonflikter			
	Bivariata modeller		Multipel modell 1	Bivariata modeller		Multipel modell 2	Multipel modell 3
	B	Just. R2	B	B	Just. R2	B	B
Befolkning (log) 2017	+5.5 [‡]	0.31	+4.0 [‡]	+7.3 [‡]	0.38	+6.7 [‡]	+5.4 [‡]
Yta(log)	-1.5 [*]	0.02	-0.1	-0.8	0.00	+0.3	+0.3
Centralortsdominans 2017	+1.7 [‡]	0.05	-0.1	+1.9 [‡]	0.04	-0.3	-0.3
Avstånd till Stockholm	-1.0	0.01	+0.8	-0.2	0.00	+1.0	+0.7
Urban kommun	+1.6 [‡]	0.17	+0.3	+1.9 [‡]	0.17	+0.4	+0.3
Rural kommun	-1.1 [‡]	0.11	-0.1	-1.6 [‡]	0.15	-0.4 [*]	-0.4
Goda finanser 2017	+0.1	0.00	-0.1	-0.6	0.00	-0.6 [*]	-0.7 [†]
Skattekraft 2017	+4.7 [‡]	0.11	+1.1	+4.8 [‡]	0.08	+0.4	+0.1
Partikoncentration (HHI)	-3.8 [‡]	0.15	-2.1 [†]	-3.3 [‡]	0.08	+0.0	+0.7
Ett block har egen majoritet	-0.6	0.03	-0.1	-0.7 [†]	0.03	-0.3	-0.2
Väljarstöd: Övriga partier	+0.3	0.00	+0.4	+1.2	0.00	+2.3 [†]	+2.1 [†]
Väljarstöd: SD	+0.4	0.00	+0.1	+0.8	0.00	+0.6	+0.5
Faktiska åsiktskonflikter (0–1)			—	+6.6 [‡]	0.30		+3.2 [‡]
Konstant			3.9 [‡]			3.3 [‡]	2.1 [*]
N			29			290	290
Just R ²			0.35			0.43	0.48

Kommentar: Variablerna operationalisering beskrivs i föregående avsnitt. Samtliga oberoende variabler är kodade 0(min)–1(max) och de beroende är kodade 0(min)–10(max) Tester visar att residualerna för de tre regressionsmodellerna inte signifikant avviker från en normalfördelning. P-värden: * p<0.05; † p<0.01; ‡ p<0.001.

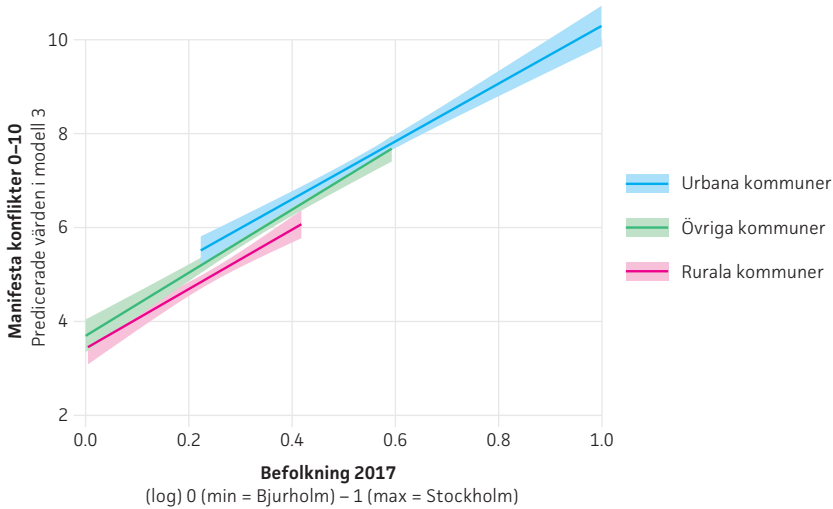
Källa: KOLFU 2017.

Dock har ingen av dessa variabler någon signifikant effekt i den multipla modellen där befolkningsstorlek ingår. Det är endast en av kontrollvariablerna – graden av partikoncentration – som bidrar med ytterligare förklaringskraft vid sidan av befolkningsstorlek: kommuner med hög partikoncentration (dvs. de som, relativt sett, har färre och större partier) tenderar också att ha lägre grad av faktiska åsiktskonflikter.

Resultaten i modellerna där *manifesta* åsiktskonflikter fungerar som beroende variabel bekräftar att befolkningsstorlek är en dominerande förklaringsfaktor även här. Den bivariata förklaringskraften uppgår till hela 38 procent. Vi observerar för manifesta konflikter ett liknande mönster i de bivariata modellerna som för faktiska åsiktskonflikter, där kommunegenskaper associerade med storlek också har märkbara effekter på konfliktnivån.

Men, precis som i multipel modell 1, minskar eller försvinner dessa effekter i den multipla modell 2 där befolkningsstorlek ingår. Ett undantag noteras

Figur 3. Samband mellan befolkningsstorlek och manifesta konflikter i rurala, urbana och övriga kommuner, (predicerade värden, modell 3)

Kommentar: Figuren illustrerar predicerade värden på manifesta konflikter efter kommunernas befolkningsstorlek och klassificering som rurala, urbana och övriga. N=290.

dock: i den andra modellen uppvisar rurala kommuner en något lägre konfliktnivå, även under kontroll för befolkningsstorlek. Vid jämförelse mellan urbana och rurala kommuners konfliktnivå framträder denna skillnad ännu tydligare, även om effekten, i jämförelse med effekten av befolkningsstorlek, är ytterst begränsad. Två kontrollvariabler visar dock på signifikanta effekter i de multipla modellerna: Konflikterna är lägre i kommuner med goda finanser – troligen därför att oenigheten växer när resurserna räcker till mindre och svåra prioriteringar måste göras. Närvaron av ett lokalt parti tenderar dock att öka konfliktnivån. Många lokala partier bildas i opposition mot samtliga etablerade partier och det är inte så förvånande att närvaron av sådana partier ökar de partipolitiska spänningarna. Någon motsvarande konflikthöjande effekt av närvaro av Sverigedemokrater finns däremot inte.

När vi relaterar de två konfliktmåten till varandra, observerar vi att de uppvisar ett starkt samband. Med faktiska åsiktskonflikter som oberoende variabel kan vi förklara 30 procent av variationen i de manifesta konflikterna. Men när de faktiska konflikterna introduceras som oberoende variabel i den multipla modell 3 minskar förvisso effekten av befolkningsstorlek något medan förklaringsgraden endast ökar med 5 procentenheter. Detta beror troligen på det starka sambandet mellan faktiska åsiktskonflikter och befolkningsstorlek. Det är samma variabler som påverkar konfliktgraden i modell 3 som i modell 2, vilket kan tolkas som att det framför allt är dessa variabler som medför att faktiska åsiktskonflikter blir manifesta eller förblir latenta. Effekten av ruralitet

blir i modell 3 inte signifikant i relation till kontrollgruppen ”medelstora kommuner”, men skillnaden är fortsatt signifikant i jämförelse med urbana kommuner.

Den rimliga tolkningen av detta är att vår första förklaringsansats, att graden av urbanitet och ruralitet är mekanismen som förklarar tidigare identifierade storlekseffekter på politisk polarisering, kraftigt bör tonas ner. Och vi ser inga tecken på att vår andra förklaringsansats, att relationer mellan geografiska områden i kommuner relaterade till centralortsdominans och yttorlek har någon betydelse. Inte heller har avståndet till huvudstaden någon effekt.

Istället ger analysen stöd för den tredje ansatsen, det vill säga att befolkningsstorlek *i sig* har en mycket stark förklaringskraft för både faktiska och manifesta konflikter. Och även om några andra förklaringsfaktorer framträder som relevanta, tenderar de övriga geografiska effekterna att helt överskuggas av befolkningsstorlekens inverkan. Kontrollanalyser visar dessutom att inga interaktionseffekter bidrar till dessa resultat.

I figur 3, som presenterar det linjära sambandet mellan befolkningsstorlek och manifesta konflikter baserade på predicerade värden från modell 3, får vi en illustration av hur den svaga men förvisso signifikanta effekten av urbanitet-ruralitet förhåller sig till effekten av den rena storleksvariabeln.

Summering och diskussion

Vår utgångspunkt har varit att studera partipolitisk polarisering i termer av ett generellt konflikttillstånd inom en geografiskt avgränsad politisk enhet. Fokus har legat på partipolitisk polarisering på den samhällsnivå som är närmast medborgarna – kommunerna – och på att empiriskt undersöka om variationer mellan kommunerna på den svenska polariseringskartan drivs av geografiska faktorer. Intressant nog påvisar kartorna att det finns betydande geografiska variationer, där vissa kommuner har en mycket hög partipolitisk polarisering, medan andra har en mycket låg sådan.

Resultaten visar på en påfallande stark korrelation mellan befolkningsstorlek och graden av partipolitisk polarisering. Detta var förvisso väntat. Många tidigare studier har visat hur storleken på politiska enheter har stor betydelse för demokratin och politiskt beteende (Dahl & Tufte 1973; Dahlberg m.fl. 2005; Leach & Copus 2023; Newton 1972). Men storlek är en svårtolkad faktor då den samvarierar med många sociala mönster utan att den kausala länken är tydlig (Denters m.fl. 2014: 14f). Vi har här strävat efter att nyansera förståelsen av *vad* i storleken som driver detta.

Våra resultat visar att det endast i marginell utsträckning är de större kommunernas urbanitet – eller de mindres ruralitet – som motiverar sambanden, och då endast för manifestering av partipolitiska konflikter. De faktiska åsiktskonflikterna har *inget* samband med urbanitet-ruralitet. Det innebär

samtidigt att latenta konflikter – det vill säga partipolitiska konflikter som inte kommer upp till ytan – är något vanligare i befolkningsmässigt mindre kommuner med god ekonomi och som saknar lokala partier. Det betyder att när landsbygdskommuner i samhällsdebatten förknippas med en politisk kultur byggd på konsensus och samförstånd, beror det troligen främst på de kortare sociala avstånden som följer av att färre människor bor där.

I mindre kommuner känner oftare politiska representanter och medborgare varandra personligen, vilket skapar starkare sociala band och en högre grad av ömsesidig kännedom. Effekten är inte exklusiv för rurala miljöer; även små urbana kommuner kan uppleva liknande fördelar. *Det är den sociala strukturen och interaktionsmönstren som skapas av att leva i en mindre, mer sammanhållen grupp som är avgörande.* Ett potentiellt dilemma här är att det på vissa platser kan finnas en social press om att oliktankande ska anpassa sig till rådande normer (t.ex. Baldacchino 2012: 109ff; Putnam 2000: 206ff; Veenendaal 2020: 33), vilket kan få effekten att partipolitiska konflikter inte manifesteras. Detta kan skapa demokratiska problem om det inte är tydligt gentemot väljarna vad partierna har för positioner i politiska sakfrågor.

Men det ska också understrykas att de melerade polariseringskartorna visar att det finns en betydande variation mellan kommuner i olika delar av landet som långt ifrån alltid har att göra med befolkningsstorlek. Vår tolkning är att det i stor utsträckning finns unika lokala händelser, situationer och relationer som bidrar till att forma konfliktgraden mellan partier i svenska kommuner, till exempel lokala skandaler och personstrider.

Ett intressant resultat i tillägg av diskussionen om storlek är att graden av partikoncentration hänger samman med faktiska åsiktskonflikter. Ju mer fragmenterat partisystemet är, med ett större antal politiska partier i de valda församlingarna, desto bredare blir representationen av åsikter – vilket i sin tur eldar på polariseringen i kommunpolitiken. Samtidigt kan vi också se att när lokala partier är närvarande på den parlamentariska arenan ökar den manifesta polariseringen. Gruppen lokala partier har en komplex sammansättning (Wallman Lundåsen & Erlingsson 2023), men eftersom många lokala partier formats kring frågor som berör geografiska relationer, till exempel lokalisering av offentlig service, kan även lokala partiers bidrag till ökad polarisering möjligen tolkas som en indirekt effekt av geografiska faktorer.

Effekter som bidrar till manifesta men inte faktiska åsiktskonflikter kan tolkas som att de gör latenta konflikter – partipolitiska konflikter som inte kommer upp till ytan – mer manifesta. Och vi kan dra slutsatsen att latenta konflikter relativt sett är vanligare i befolkningsmässigt mindre kommuner med god ekonomi och som saknar lokala partier.

En intressant observation från polariseringskartorna är att det går att identifiera vissa sammanhängande områden där närliggande kommuner tenderar att ha liknande grad av partipolitisk polarisering. Detta kan indikera att regionala

geografiska kulturer och omständigheter spelar viss roll för det partipolitiska konfliktlandskapet, men att dessa mönster som inte nödvändigtvis hänger samman med faktorer som ingått i studiens modeller. Vidare studier behövs för att avgöra om dessa mönster är beständiga, om de kan förklaras av specifika geografiska eller socioekonomiska faktorer i regionen och hur konflikter i de valda politiska församlingarna förhåller sig till konflikter i kommunbefolkningen.

Slutligen en reflektion kring att denna studie tog sig an geografisk polarisering med fokus på relationella konflikter *inom* en polity/kommun snarare än den idag vanligare ansatsen som bygger på skillnader *mellan* geografiska områden. Vi menar att de bidrag som denna studie producerat understryker vikten av att även den relationella ansatsen borde ha sin plats i den geografiska polariseringslitteraturen. Men det är också rimligt att fundera över hur dessa två ansatser kan komplettera varandra. Den tidigare forskning som utgått från det Schedler (2023) benämner som klusterperspektivet och endast visat på relativt begränsade effekter av geografisk polarisering i Sverige kan till exempel delvis förstås mot bakgrund av resultaten från denna studie, som visar på hur svensk kommunpolitik både i stad och land i hög utsträckning präglas av partikonflikter. Även om konfliktnivån är lägre i landsbygdskommuner, spelar partipolitik en betydande roll även där. En möjlig tolkning är att dessa vitala konflikter mellan partier dominerar det politiska klimatet till den grad att förutsättningarna för manifesterad polarisering *mellan* olika geografiska områden *inte* får samma livsluft som i andra länder. I praktiken är utrymmet för hur många partipolitiserade konflikter partierna mäktar med begränsat, och de behöver välja sina strider.

Om detta mönster är beständigt över tid återstår dock att se. Kanske kommer nya geografiska mönster i valresultaten att förändra sammansättningen av de lokala politiska arenorna, och därmed graden av partipolarisering, så att mönster som skönjts i andra länder dyker upp även i Sverige.

Referenser

- Anckar, Dag, 2002. "Why are small island states democracies?", *The Round Table* 91(365), s. 375-390.
- Anckar, Dag, 1999. "Homogeneity and smallness: Dahl and Tufte revisited", *Scandinavian Political Studies* 22(1), s. 29-44.
- Baldacchino, Godfrey, 2012. "Islands and despots", *Commonwealth & Comparative Politics* 50(1), s. 103-120.
- Bäck, Hanna, Carroll, Royce, Renström, Emma & Ryan, Alexander, 2023. "Elite communication and affective polarization among voters", *Electoral Studies* 84, 102639.
- Christaller, Walter, 1966. *Central Places in Southern Germany*. Englewood: Prentice Hall. (Engelsk översättning, publicerades på tyska 1933.)

- Dahl, Robert A. & Tufte, Edward R., 1973. *Size and Democracy*. Stanford: Stanford University Press.
- Dahlberg, Matz, Mörk, Eva & Ågren, Hanna, 2005. "Har kommunens storlek någon betydelse för den lokala demokratin?", *Ekonomisk debatt* 33(5), s. 33-47.
- Denters, Bas, 2002. "Size and political trust: evidence from Denmark, the Netherlands, Norway, and the United Kingdom", *Environment and Planning C: Government and Policy* 20(6), s. 793-812.
- de Fine Lihct, Jenny, Karlsson, David, Skoog, Louise, 2024. *Location of public services. Legitimacy, challenges and solutions in Sweden*. Cham: Palgrave Macmillan.
- Denters, Bas, Goldsmith, Michael, Ladner, Andreas, Mastenbroek, Ellen, Paulus, Alain, Rose, Lawrence E. & van der Meer, Frans, 2014. *Size and Local Democracy*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- Donatella, Pierre & Karlsson, David, 2024. "Local politicians' perceptions of financial conditions – do they align with financial indicators?", *Local Government Studies* 50(1), s. 28-47.
- Dimock, Michael, Carroll Doherty, Jocelyn Kiley & Russ Oates, 2014. *Political Polarization in the American Public. How Increasing Ideological Uniformity and Partisan Antipathy Affect Politics, Compromise and Everyday Life*. Washington, DC: Pew Research.
- Downs, Anthony, 1957. *An Economic Theory of Democracy*. New York: Harper.
- Gerring, John & Veenendaal, Wouter, 2020. *Population and politics: The impact of scale*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gerring, John, Palmer, Maxwell, Teorell, Jan & Zarecki, Dominic, 2015. "Demography and democracy: A global, district-level analysis of electoral contestation", *American Political Science Review* 109(3), s. 574-591.
- Huijsmans, Twan, 2023. "Place resentment in 'the places that don't matter': explaining the geographic divide in populist and anti-immigration attitudes", *Acta Politica* 58(2), s. 285-305.
- Iyengar, Shanto & Westwood, Sean J., 2015. "Fear and loathing across party lines: New evidence on group polarization", *American journal of political science* 59(3), s. 690-707.
- Karlsson, David, 2003. *En chimär av endräkt. Ideologiska dimensioner i kommunal kulturpolitik*. Göteborgs universitet: Förvaltningshögskolan.
- Karlsson, David, 2013. "A democracy of scale. Size and representative democracy in Swedish local government", *Scandinavian Journal of Public Administration* 17(1), s. 7-28.
- Karlsson, David, 2017. *Kommun- och landstingsfullmäktigeundersökningen (KOLFU) 2017*. Göteborg: Förvaltningshögskolan, Göteborgs universitet.
- Karlsson, David & Skoog, Louise, 2025. "The spatial dimension of political dissent – Centre-periphery dynamics in Sweden", *Political Geography* 116 art. 103248.
- Karlsson, David & Skoog, Louise, 2014. "Politiska konflikter i svenska kommuner", i Gilljam, Mikael & Karlsson, David (red.), *Svenska politiker*. Stockholm: Santérus.
- Kenny, Michael & Luca, Davide, 2021. "The urban-rural polarisation of political disenchantment: an investigation of social and political attitudes in 30 European countries", *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society* 14(3), s. 565-582.
- Kjær, Ulrik & Elklit, Jørgen, 2014. "The Unfinished Politicisation of the Periphery", Paper presenterat vid the IPSA 23rd World Congress, Montreal.
- Leach, Steven & Copus, Colin, 2023. *The strange demise of the local in local government: bigger is not better*. Cham: Palgrave Macmillan.

- Lijphart, Arendt, 1977. *Democracy in Plural Societies: A Comparative Exploration*. New Haven: Yale University Press.
- McDonnell, Joshua, 2020. "Municipality size, political efficacy and political participation: a systematic review", *Local Government Studies* 46(3), s. 331-350.
- Newton, Kenneth, 1982. "Is small really so beautiful? Is big really so ugly? Size, effectiveness, and democracy in local government", *Political studies* 30(2), s. 190-206.
- Oliver, J. Eric, 2000. "City Size and Civic Involvement in Metropolitan America", *American Political Science Review* 94, s. 361-73.
- Oscarsson, Henrik, Bergman, Torbjörn, Bergström, Annika & Hellström, Johan, 2021. *Demokratirådets rapport 2021: polariseringen i Sverige*. Stockholm: SNS Förlag.
- Ott, Dana, 2000. *Small is democratic*. New York: Routledge.
- Putnam, Robert D., 2000. *Bowling Alone*. New York: Simon & Schuster.
- Rickardsson, Jonna, Mellander, Charlotta & Bjerke, Lina. 2021. "The Stockholm Syndrome: the view of the capital by the 'Places Left Behind'", *Cambridge Journal of Regions, Economy and Society* 14(3), s. 601-617.
- Robertson, David, 1976. *A Theory of Party Competition*. New York: John Wiley.
- Rodden, Jonathan A., 2019. *Why cities lose*. New York: Basic Books.
- Saati, Abrak, 2022. "The political consequences of smallness: the case of Saint Lucia", *Commonwealth & Comparative Politics* 60(4), s. 339-356.
- Sanne, Marika, 2001. *Att se till helheten*. Stockholm: Statsvetenskapliga institutionen, Stockholms universitet.
- Sartori, Giovanni, 1976. *Parties and Party Systems*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Schedler, Andreas, 2023. "Rethinking Political Polarization", *Political Science Quarterly* 138(3), s. 335-359.
- Skoog, Louise, 2019. *Political conflicts. Dissent and antagonism among political parties in local government*. Göteborg: Göteborgs universitet.
- Skoog, Louise & Karlsson, David, 2023. "Perceptions of polarization among political representatives", *Political Research Exchange* 4(1), 2124923.
- Skoog, Louise & Karlsson, David, 2018. "Causes of party conflicts in local politics", *Politics* 38(2), s. 182-196.
- Skoog, Louise & Svensson, Petra, 2023. "Hidden policy conflicts? Administrative strategies to manage depoliticisation", *Acta Politica* 58(4), s. 819-836.
- Stokes, Donald E., 1966. "Spatial models of party competition", i Campbell, Angus, Converse, Philip E., Miller, Warren E. & Stokes, Donald E. (red.), *Elections and the Political Order*. New York: John Wiley.
- Sutton, Paul K., 1987. "Political aspects", s. 3-25 i C. Clarke & T. Payne (red.), *Politics, Security and Development in Small States*. London: Allen and Unwin.
- Wallman Lundåsen, Susanne, 2024. "Rurality and discontent: Unraveling the context effects of living in rural districts in local elections on support for Sweden democrats", *Journal of Rural Studies* 106, 103209.
- Wallman Lundåsen, Susanne & Erlingsson, Gissur Ó., 2023. "Perceived fairness of intra-municipal cohesion politics: Does place of residence affect party preferences?", *Political Geography* 107, 102994.
- Veenendaal, Wouter, 2020. "Islands of democracy", *Area* 52(1), s. 30-37.

Appendix

Grad av faktisk åsiktskonflikt i 33 politiska sakfrågor. Frågorna besvarades av kommunpolitikerna på femgradiga skalor från ”mycket dåligt” till ”mycket bra förslag”. Måttet standardavvikelse används som indikator för oenigheten för var och en av frågorna inom var och en av Sveriges 290 fullmäktigeförsamlingar. I tabellen nedan listas värdet för kommunerna med den lägsta (min), genomsnittliga (medel N=290) och högsta konfliktnivån (max) med detta standardavvikelsemått. Frågorna är sorterade efter medelvärdet, det vill säga efter grad av konflikt.

	Min	Medel	Max
Förhindra företag med vinstsyfte att driva sjukhus	0,9	1,6	1,9
Förbjuda vinstuttag i företag som producerar välfärdstjänster	0,9	1,6	1,9
Förbjuda uppsägning av kommunala bostadsbolag	0,9	1,4	1,8
Låta privata entreprenörer utföra mer av den kommunala verksamheten	0,9	1,4	1,8
Minska den nuvarande omfördelningen från rika till fattiga kommuner och landsdelning	0,7	1,4	1,9
Tillåta försäljning av starköl, vin och sprit i livsmedelsbutiker	0,7	1,3	1,8
Satsa mer på friskolor	0,6	1,3	1,8
Genomföra regionreform och skapa större regioner i hela landet	0,9	1,3	1,8
Höja koldioxidskatten på bensin	0,8	1,3	1,7
Öka inslaget av kundvalssystem i den kommunala verksamheten	0,7	1,3	1,7
Ta emot färre flyktingar i Sverige	0,8	1,3	1,7
Minska den offentliga sektorn	0,6	1,2	1,6
Höja kommunalskatten hellre än att minska servicen	0,6	1,2	1,7
Satsa på ett miljövänligt samhälle även om det innebär låg eller ingen ekonomisk tillväxt	0,7	1,2	1,5
Genomföra en reform som ger Sverige färre men större kommuner	0,5	1,2	1,5
Satsa på ett alkoholfritt samhälle	0,8	1,2	1,5
Ta emot fler flyktingar i kommunen	0,6	1,2	1,7
Höja skatten på alkohol	0,6	1,1	1,5
Genomföra fler kommunala folkomröstningar	0,7	1,1	1,5
Bedriva mer av kommunernas verksamhet i bolagsform	0,7	1,1	1,5
Minska inkomstskillnaderna i samhället	0,6	1,1	1,6
Minska antalet politiska förtroendeuppdrag i kommuner och landsting	0,6	1,1	1,7
Införa ett system där samtliga ledamöter i kommunstyrelsen kommer från majoriteten i fullmäktige	0,4	1,1	1,6
Bedriva en mer restriktiv kommunal alkoholpolitik	0,5	1,1	1,5
Införa hårdare krav för att få servera alkohol på restaurang/bar/pub	0,5	1,1	1,5
Minska statens inflytande över kommunernas verksamhet	0,7	1,0	1,4
Koncentrera specialistsjukvård till storsjukhusen	0,5	1,0	1,5
Bevara skolor i glesbygd/mindre orter	0,5	1,0	1,7
Intensifiera det kommunala jämställdhetsarbetet	0,4	0,9	1,3
Öka de lokala brukarnas inflytande över skola och barnomsorg	0,4	0,9	1,4
Verka för att skapa likvärdig service mellan kommuner i hela landet	0,4	0,8	1,3
Satsa på ett samhälle med ökad jämställdhet mellan kvinnor och män	0,3	0,7	1,3
Aktivt stötta företag som vill etablera sig i kommunen	0,3	0,7	1,2
<i>Index 33 frågor</i>	<i>1,0</i>	<i>1,2</i>	<i>1,4</i>